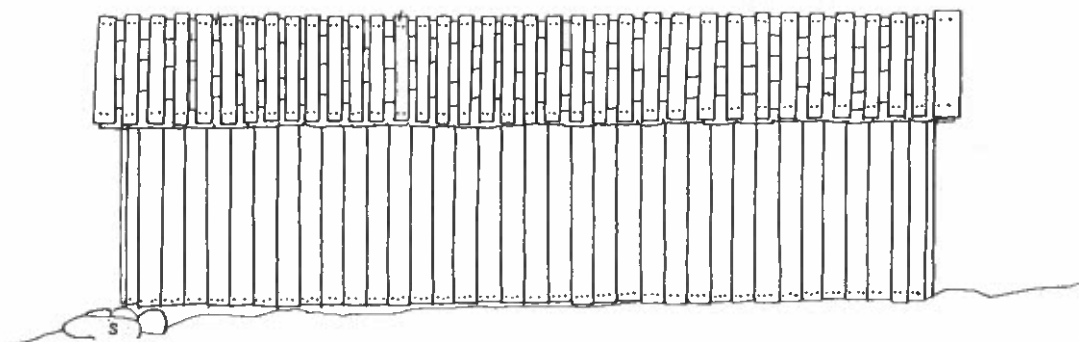

**RAPPORT ÖVER
DOKUMENTATION
SAMT UPPRUSTNING AV
SAMISKA BYGGNADER I
MAVAS, LUOKTA-MAVAS
SAMEBY, ARJEPLOG,
LAPPLAND,
1998-1999**

Av
Lars Liedgren

**Silverbuseet
Rapport**

Silvermuseet
Torget
930 90 Arjeplog

Tel: 0961-61290

www.silvermuseet.arjeplog.se

© Silvermuseet

Tryck: Silvermuseet, Arjeplog 2000

Rapport Silvermuseet

ISSN 1101-2900

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Topografisk beskrivning.....	1
3	Syfte	1
4	Undersökningsmetodik.....	1
5	Resultat.....	1
6	Tekniska och administrativa uppgifter.....	1
7	Källor.....	3
8	Bilagor.....	3
8.1	Inledning, båthus nr 1.....	3
8.1.1	Båthus nr 1, beskrivning.....	3
8.1.2	Genomförande av upprustning.....	4
8.1.3	Bilder.....	4
8.1.4	Ritningar.....	5
8.2	Inledning, båthus nr 2.....	6
8.2.1	Båthus nr 2, beskrivning.....	6
8.2.2	Genomförande av upprustning.....	6
8.2.3	Bilder.....	6
8.2.4	Ritningar.....	8
8.3	Beskrivning av nordsamisk kåta av bågstångstyp.....	9
8.3.1	Beskrivning av kåta.....	9
8.3.2	Åtgärdsförslag.....	9
8.3.3	Bilder.....	9
8.3.4	Ritningar.....	12
8.4	Lappväsendets båthus.....	13
8.4.1	Beskrivning.....	13
8.4.2	Ritningar.....	13
8.5	Rester efter narad brädnjalla samt dörr till njalla.....	14
8.5.1	Beskrivning.....	14
8.5.2	Ritningar.....	14

1 Inledning

När Silvermuseet inledde dokumentation av samiska byggnader och visten, 1992, gjordes bl a ett kort besök vid Mavasjaure och Mavas sameviste. Under 1997 kom även fornminnesinventeringen att beröra delar av Mavasjaure och ett område upp mot Pieskehaure. Påfallande få lämningar påträffades då i anslutning till sjöstränderna. Fler lämningar framkom på kalfjället N om Mavas samt i fjällbjörkskogen nedanför.

I början av seklet var bosättningarna i Mavas lokaliserade till platser belägna någon km från sjön. T ex Stuor låpme och Stuorlomnjuone. Genom nordsamernas inflyttning till Arjeplog kom Mavas att bli ett centrum där något hundratal personer hade sina sommarvisten.

Under 1930-40-talen inträffade dock stora förändringar när många familjer sökte sig andra vistesplatser och endast två familjer blev kvar. De flyttade ned till de nuvarande vistesplatserna vid sjöstranden. Det var familjerna Ruong och Steggo. Vid visten är i dag en blandad bebyggelse med torvkåtor, stugor, bodar och båthus. I Mavas finns i dag en bofast familj, Evenströms. Vid Evenströms har tidigare funnits ett båthus av liknande typ som de två av bågstångstyp som nedan beskrives.

2 Topografisk beskrivning

Mavasjaure är 1,4x0,15-0,4 mil (VNV-ÖSÖ) belägen 745 m öh. Dess V ände är endast 3 km Ö om norska gränsen. Mavasjaure är en av Piteälvens källsjöar, längre mot Ö följer bl a Kaskaure och Låddaure.

3 Syfte

Syftet med arbetena i Mavasjaure har dels varit att dokumentera ett antal av de där befintliga byggnaderna samt att upprusta två av båthusen.

4 Undersökningsmetodik

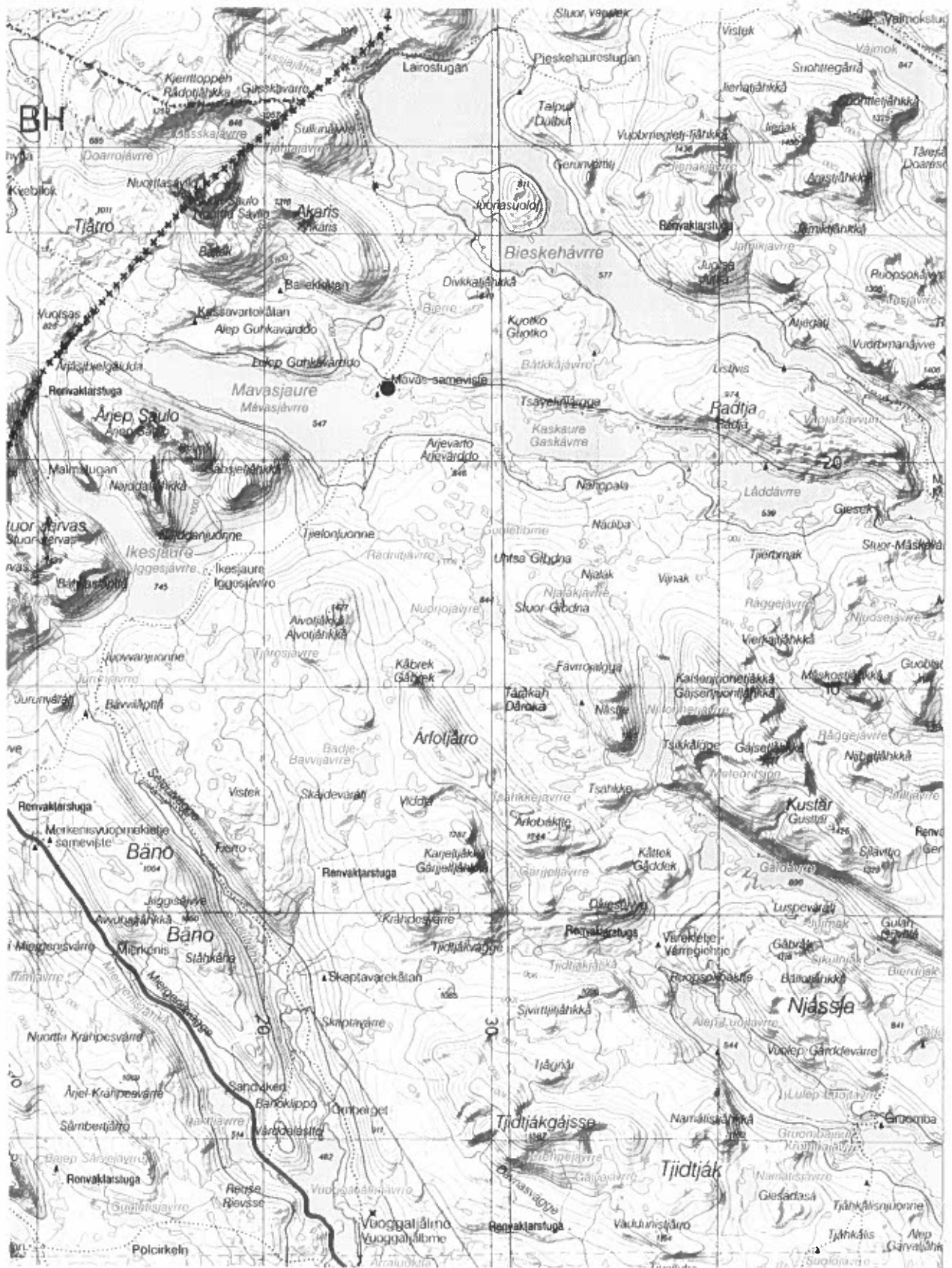
Byggnaderna har uppmätts med hjälp av måttband lator, tumstockar samt lod. Ifråga om dokumentation av de två båthusen, av bågstångstyp, har dokumentationen tillgått på följande sätt. Ett måttband har dragits längs ovansidan, från yttersta spetsen av ingångspartiet längs mittpartiet av hela huset och även en bit ut på marken. Efter denna linje har övertaket avvägts med hjälp av avvägningsinstrument. Därefter har måttbandets nollpunkt lodats ned till underliggande markplan. Instrumenthöjden har också flyttats ned till strandplanet. Från nollpunkten har ett måttband dragits in längs mittpartiet av byggnaden. Från detta måttband, och med hjälp av instrumentet, har aule muorra, ådnåris övre- och nedre delar inmätts i höjd liksom markytans placering. Vad gäller byggnadens planritning har den utförts med utgångspunkt i det på markytan liggande måttbandet samt lod. Ingångspartier har mätts in genom att använda en vågrätt lagd latta för inmätningar i höjd och bredd. Ritningar av samtliga byggnader har i fält vanligen gjorts i skala 1:10 eller 1:20.

5 Resultat

I Mavas sameviste har tre båthus, en torvkåta, rester efter en njalla samt en njalladörr dokumenterats. Av dessa byggnader har också två båthus upprustats. Den rest av narad brändnjalla som påträffats tillhör det äldre skiktet av fjällsamiska njallor i Arjeplog.

6 Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut: dnr 222-7543-98, dnr 222-12348-98.

Svart prick markerar Mavas sameviste. Ur Röda kartan © Lantmäteriverket, Gävle 2001. Medgivande M 2001/6547.

Utförandetid: 21/9-25/9 1998, 5/7-9/7 1999 samt 20/9-24/9 1999.

Finansiering: Arbetet har bekostats av byggnadsvårdsmedel.

Tidsåtgång: Dokumentation i fält ca 1 arbetsvecka.
Upprustningsarbete ca 4 arbetsveckor.
Rapport ca 10 arbetsdagar.

Personal: Dokumentation av byggnaderna i Mavas genomfördes hösten 1998 (21/9-25/9) av Lars Liedgren samt L-E Ruong. Upprustningsarbete, vad gäller de två båthusen av bågstångstyp, gjordes i två omgångar. Under savtid i juli månad 1999 togs björkvirke (L-E Ruong och Ivan Rönnholm) och september månad 1999 upprustades båthusen (S-E Elveback, Lars Liedgren, Per-Lars Fransson, L-E Ruong). Då gjordes även viss dokumentation.

Analyser: Inga.

Kvarvarande prover: Inga prover tagna.

7 Källor

Manker, E. 1944. *Lapsk kultur vid Stora Lule Älvs källflöde*. Acta Lapponica IV. Stockholm.

8 Bilagor

8.1 Inledning, båthus nr 1

Båhuset byggdes ca 1950 av Erik Helmer Steggo (konstruktör). Enligt L-E Ruong kan liknande båthus ev finnas inom Tuorpon sameby inom Jokkmokk. Båhuset har stått i 50 år utan några reparationer. Båhuset är uppfört över en skreva i berget som löper vinkelrätt mot stranden. Troligen har skrevan också grävts ut i samband med konstruktionen av båhuset.

8.1.1 Båthus nr 1, beskrivning

Båhuset är 6,6 x 2-2,4 m (NÖ-SV, innermått) och 1,9 m h vid ingång. I profil framgår att tak och golv är sluttande ned mot strandpartiet.

Stomme i båhuset utgörs av sex ådnårispar, av barkad fjällbjörk, varav fyra har hål för aule muorra (nr 1, 3-4, 6-7, 10, 12) och två par är endast fastspikade (3, 4, 9-10). Aule muorra är uppdelad i tre sektioner. Två aule muorra är 2,6 resp 2,9 m l och instuckna i de ådnåris som har hål. Dessa två sektioner, i NÖ resp SV, sammanlänkas av två fastspikade aule muorra av klenare dimensioner, ca 1,1 m l. I den NÖ kortsidan är två böjda barkade björkstänger som spikats fast 0,4-0,5 m ovan markytan. Mot dessa har lodrät stående klenvirke av barkad björk rests. Tak och långsidor har täckts av längsgående barkat björkvirke av varierande dimensioner. Virket har spikats fast med trådspik. För att staga upp hela konstruktionen har en vajer dragits från aule muorra, längst i SV, genom hela byggnaden. Vajern har förankrats i marken NÖ om båhuset. Utanpå björkvirket har lagts näver i vanligen ett skikt och utanpå detta flattorv. Torven har på ett många ställen förankrats med flata stenar både på sidorna och på tak. På tak var dessutom vid tillfället två rotstolpar till en ajtte samt en kälke. Golv i båhuset var i i större delen täckt av svallgrus utom längst in där finare jordarter förekom. I mittpartiet av byggnadens golv var spår efter rundvirke av björk för uppdrag av båt. I öppningen mot SV har tidigare enligt L-E Ruong varit lösa brädlemmar som ställts upp mot öppningen för vintern.

Båhuset var 1999 i förhållandevis bra skick. Dock hade delar av bottenpartierna av ådnåris ruttnat samt två hade knäckts (nr 4-5), delar av torven var nedfallen och nävret

blottat på ett antal ställen. Utgångspunkt för upprustningen har varit att byta så lite material som möjligt.

8.1.2 Genomförande av upprustning

Jorden kring SÖ långsidan och NÖ kortsidan grävdes bort. Näver och torv avlägsnades från ca 3/5 av byggnaden. Samtliga flata stenar togs ned.

De knäckta ådnåris (nr 4-5) skarvades med påspikade bitar. Av de ådnåris som var ruttna i bottenpartiet fick nr 3, 8-9, 11 nya påspikade bitar. Ådnåris nr 1-2, 6-7, 10, 12 kapades och stenar lades under för att kompensera borttagen bit. Arbetet genomfördes med hjälp av domkraft. De böjda björkbitarna i NÖ kortsidan ersattes av nya då de var ruttna (nr 13-14). Resvirket i detta parti var kraftigt ruttet i den nedre delen. För att ändå kunna använda samma virke valdes följande lösning. De ruttna nedre delarna kapades bort. Flata hällar restes mot de böjda vågräta stockarna. Resvirket spikades liksom tidigare fast med trådspik i ådnåris. Några delar av resvirkes byttes helt då de var för ruttna. I den SÖ långsidan byttes några av de understa björkslanorna. Nytt näver lades på den del av taket som skalats av från torv och näver. Det uppgrävda diket lades igen. För att få bättre stabilitet på den SÖ väggdelen, vid ingången, kallmurades en liten stenmur med flata stenar hämtade från stranden i närheten.

Gammal torv återanvändes till de lägre partierna av byggnaden och ny torv togs till övriga partier. Flata stenar ställdes ånyo upp mot byggnaden samt stenar lades även längs övre partiet av byggnaden. Rotstolpar samt kälke ställdes på plats. En lös stege gjordes för uppdrag av båt.

8.1.3 Bilder

Bild 1 Båthus nr 1, torv och näver borttaget kring den SÖ delen. På bild är S-E Elveback, i bakgrunden är Saulo. Foto av L. Liedgren, 1999.

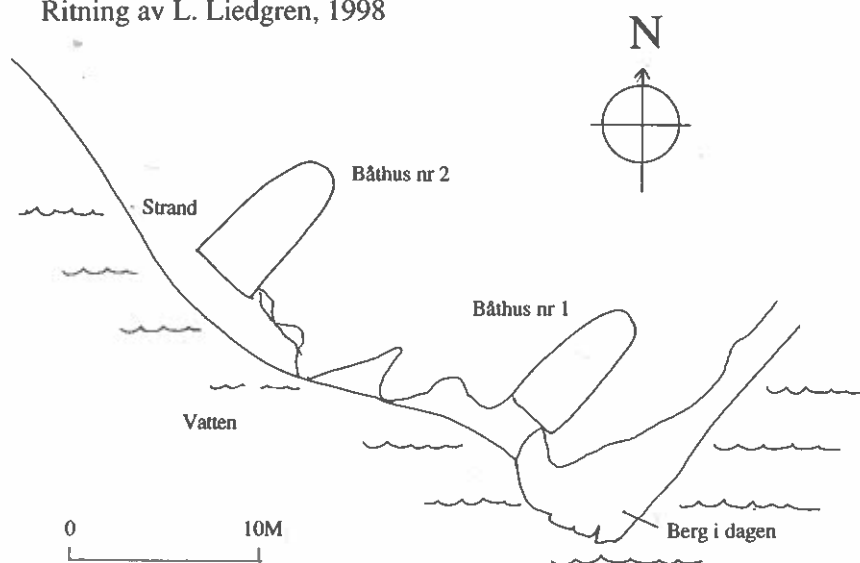

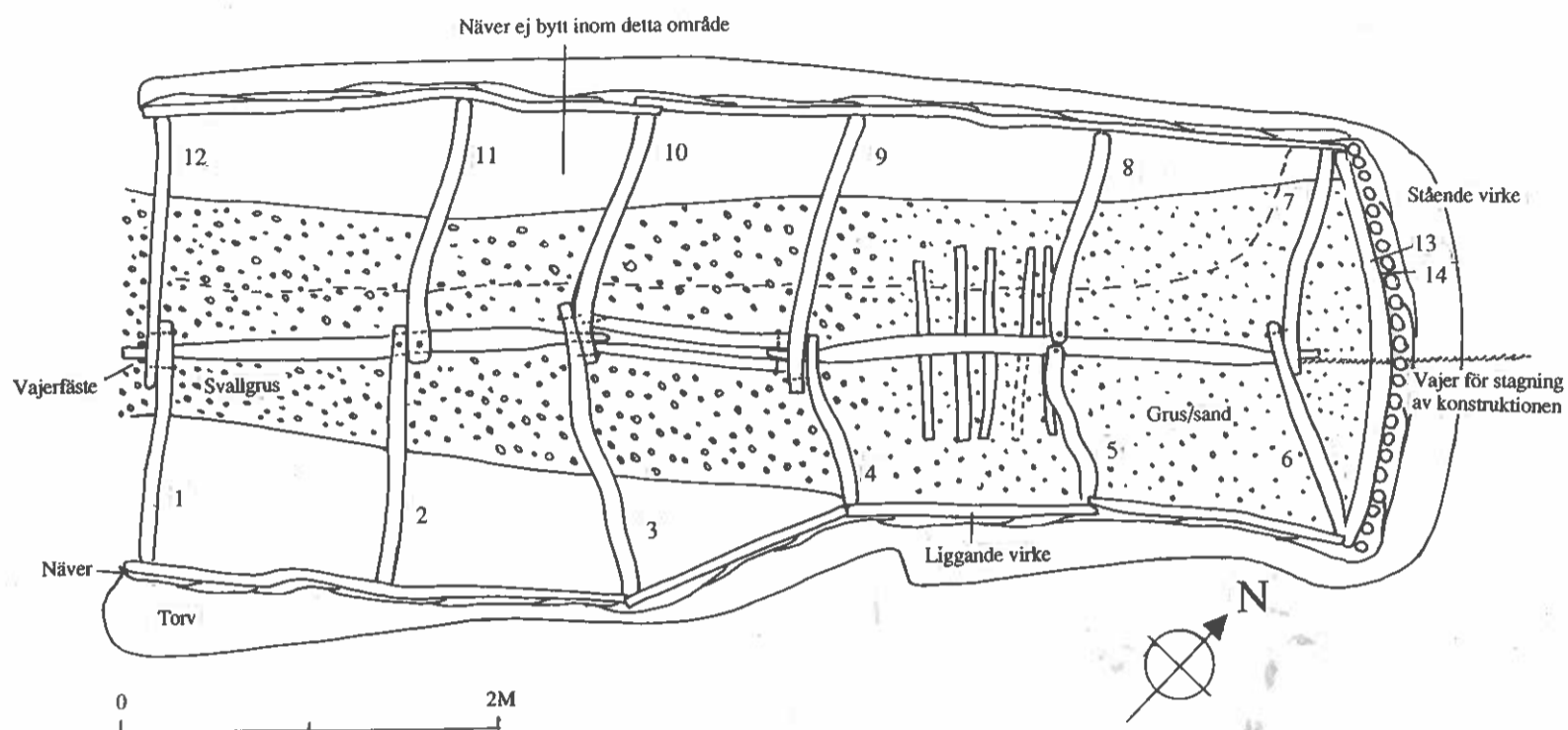
Bild 2 Båthus nr 1, front i färdigt skick, fr SV. Foto av L. Liedgren, 1999.

8.1.4 Ritningar

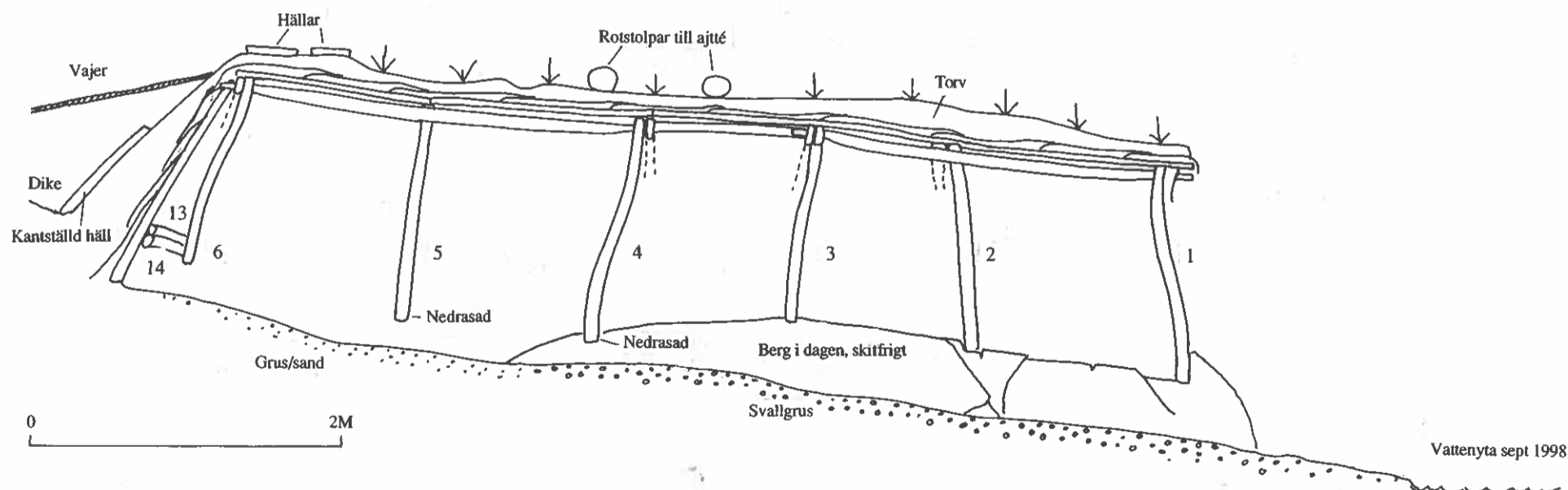
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, båthus nr 1-2
Ritning av L. Liedgren, 1998

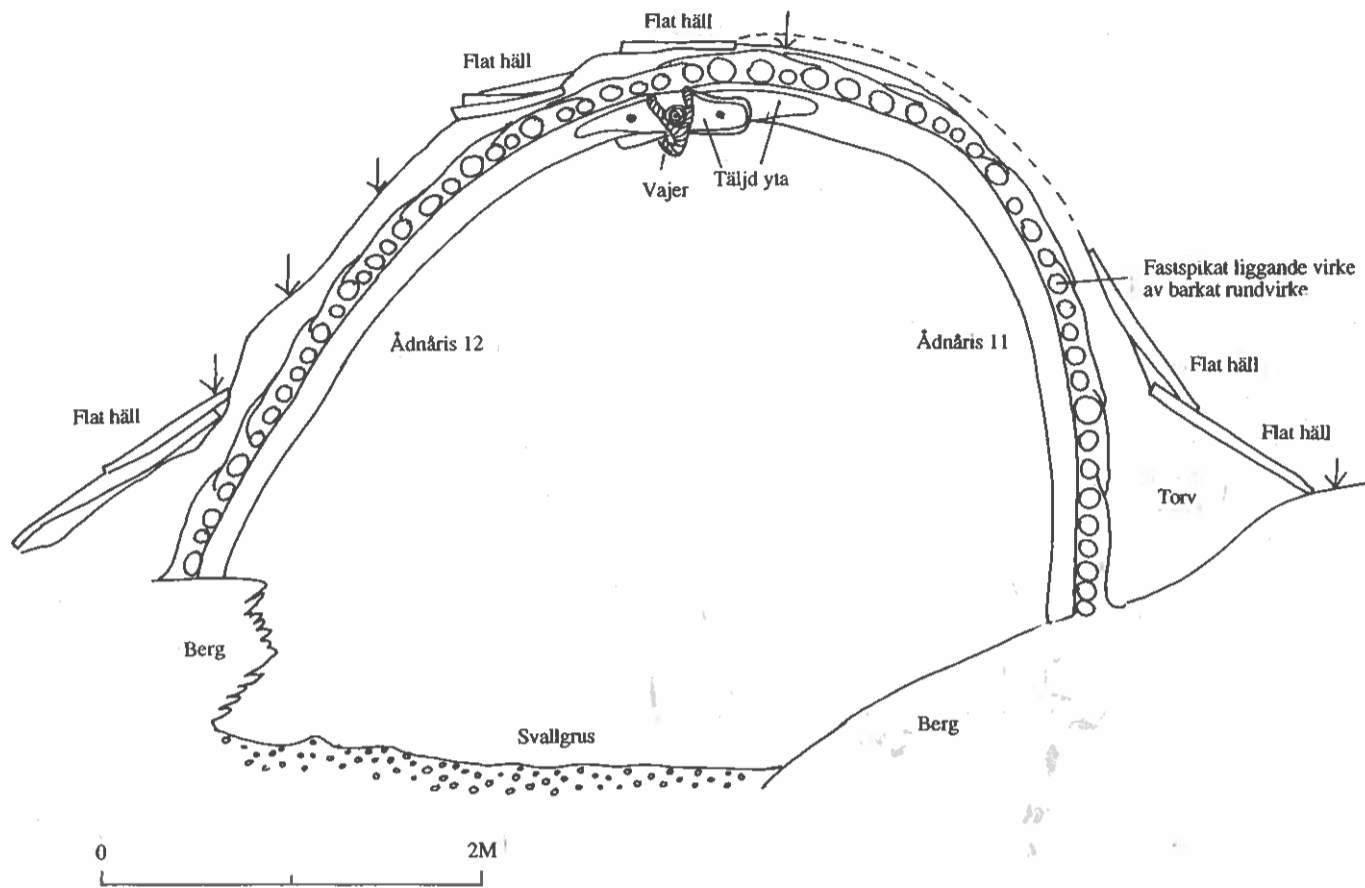
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 1, plan
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

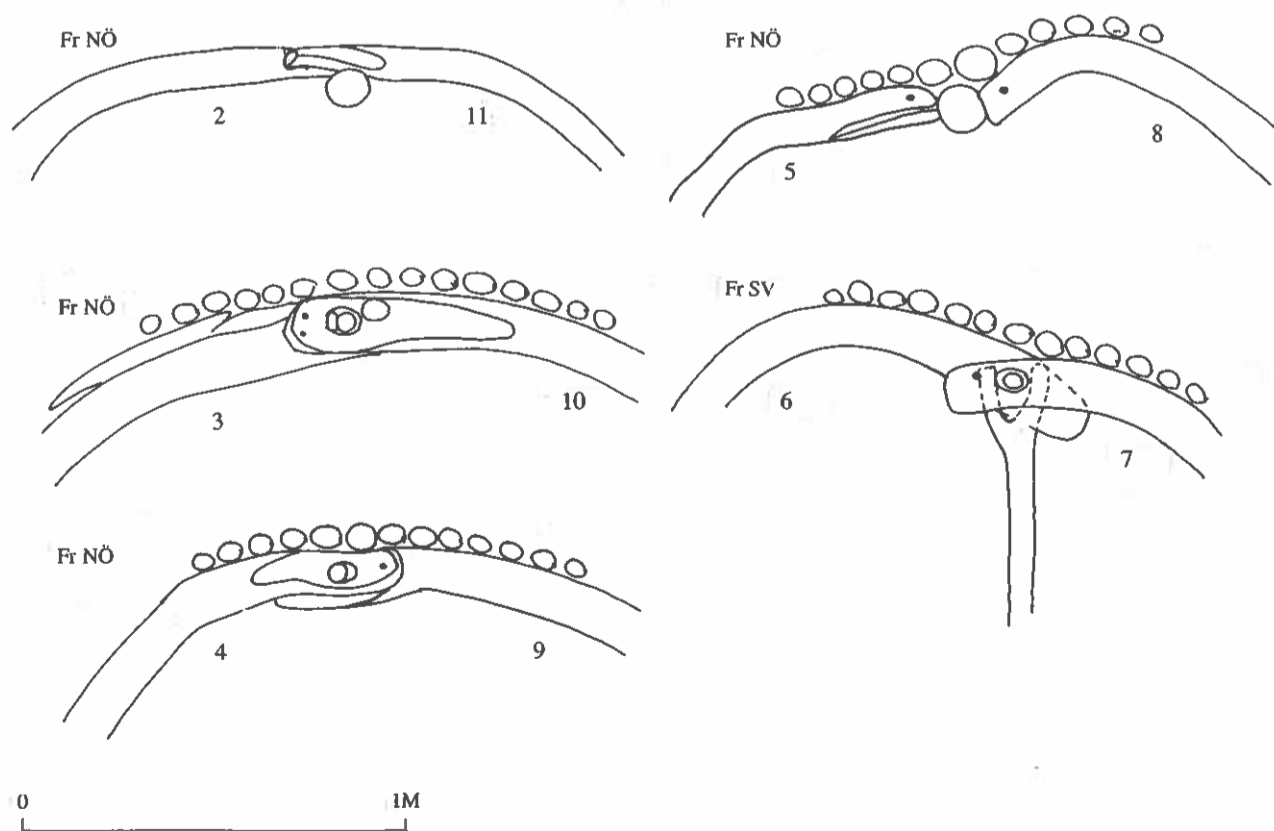
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 1, SÖ långsidan,
 längdsnitt, fr NV
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 1, frontsektion
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 1, detaljritningar
 av ådnäris
 Ritning av L. Liedgren, 1998

8.2 Inledning, båthus nr 2

Båthuset byggdes av Erik Helmer Steggo på 1960-talet. Enligt L-E Ruong återanvändes fyra ådnåris från en äldre kåta samt en del resvirke från samma kåta (resvirke i NÖ). Båthuset kom att utrustas med en båtvagn på räls då Steggo köpt en större båt av Boliden.

8.2.1 Båthus nr 2, beskrivning

Båthus av bågstångstyp, 7 x 3,2-3,8 m (NÖ-SV, innermått) och 2,2-2,4 m h. Byggnaden ligger i en sluttning ned mot stranden. Skillnad i höjd mellan båthusets ändpartier är ca 0,8 m. Även detta båthus är anlagt i en skreva i berget. Allt virke (utom front) är av barkad fjällbjörk (ej savtid). Stomme består av sex ådnåris varav den längst i SV samt NÖ har hål för aule muorra. Övriga ådnåris är fastspikade parvis på så sätt att aule muorra ligger ovanpå ådnåris. Aule muorra utgörs i detta fall av en hel björkstång, 6,3 m l och 0,06-0,12 m i diam. I den NÖ kortsidan är en strävstång i form av en klyka. I samma kortsida är tre vågräta björkstockar, delvis sammanbundna med rep, mot vilka resvirke av björk rests. I övrigt är långsidor samt tak helt täckta av längsgående och fastspikat björkvirke. Utanpå detta är ett lager näver samt flattorv. Mot långsidorna, och ovanpå båthuset, är en del flata hällar. Dessutom noterades en del ruttnade björkstockar som varit resta mot främst långsidorna. I front av båthuset är en ca 2 m br och 1,7 m h dörrhål. Här har gavelöppningen fått en täckning av fastspikade brädor och björkpinnar av olika dimensioner. Båthuset var i förhållandevis bra skick.

8.2.2 Genomförande av upprustning

Ruttna delar av ådnåris sågades av på tre ställen (nr 2, 4 och 8) och nya bottenpartier spikades fast med trådspik. Nytt näver insattes NV om ingång. Eftersom denna del av båthuset är mycket brant murades, liksom i båthus nr 1, en kallmur av flata stenar för att nävret skulle sitta uppe. Näver byttes i övrigt i dåliga partier (vanligen längs kanten av taket). Därefter lades ny torv på de partier där nävret var blottat. Flata stenar rättades till och en del nya lades på taket för att bättre hålla kvar torven. En ny dörr gjordes efter förlaga från ett Lappväsendets båthus (se nedan). Båthuset städades på bråte. Vid tillfället fanns ej möjlighet att åtgärda syllarna till vagnbanan.

8.2.3 Bilder

Bild 3 Båthus nr 2, SÖ långsidan i färdigt skick, fr SÖ. Foto av L. Liedgren, 1999.

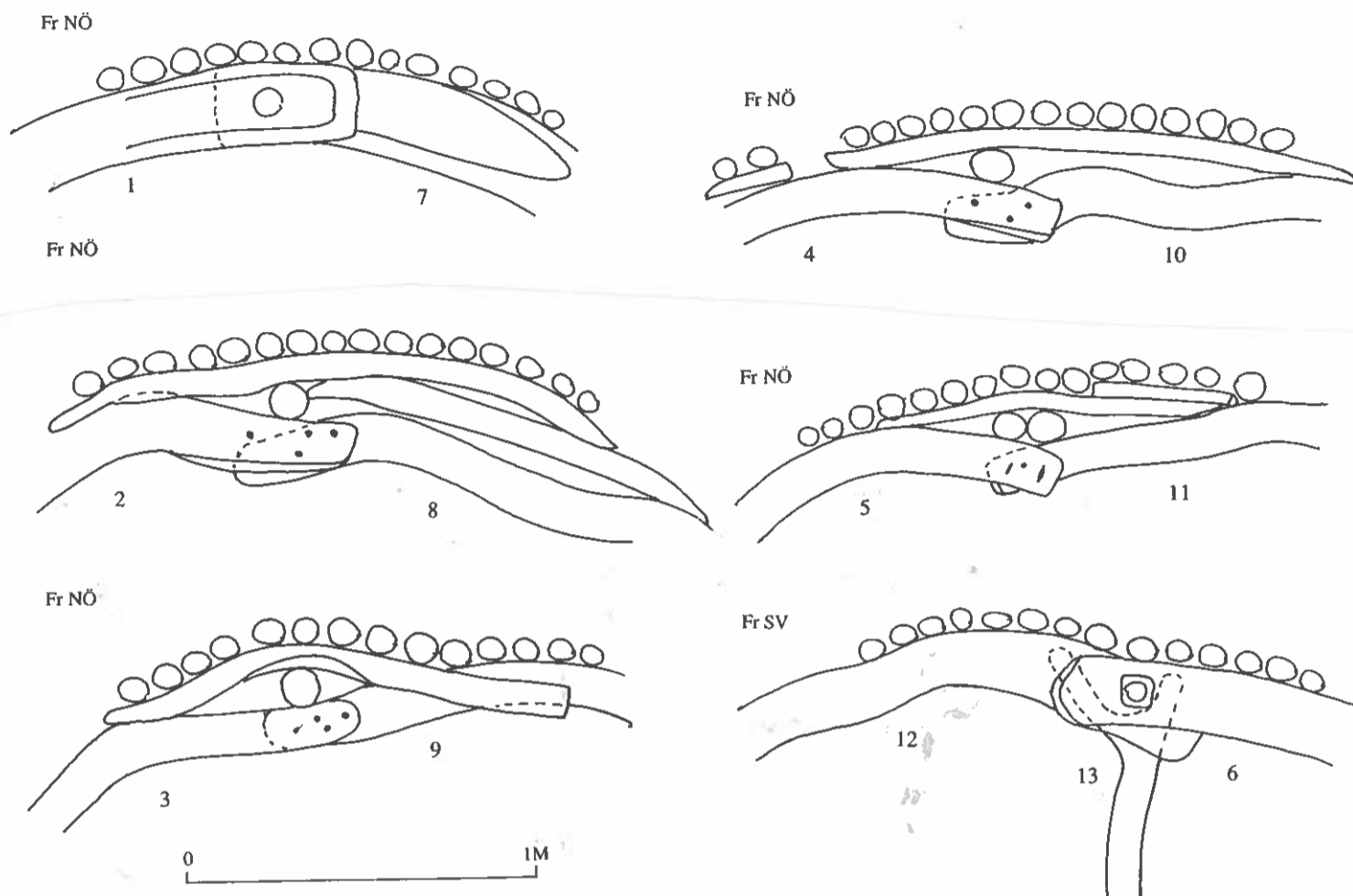
Bild 4 Båthus nr 2, front i färdigt skick, fr S. Foto av L. Liedgren, 1999.

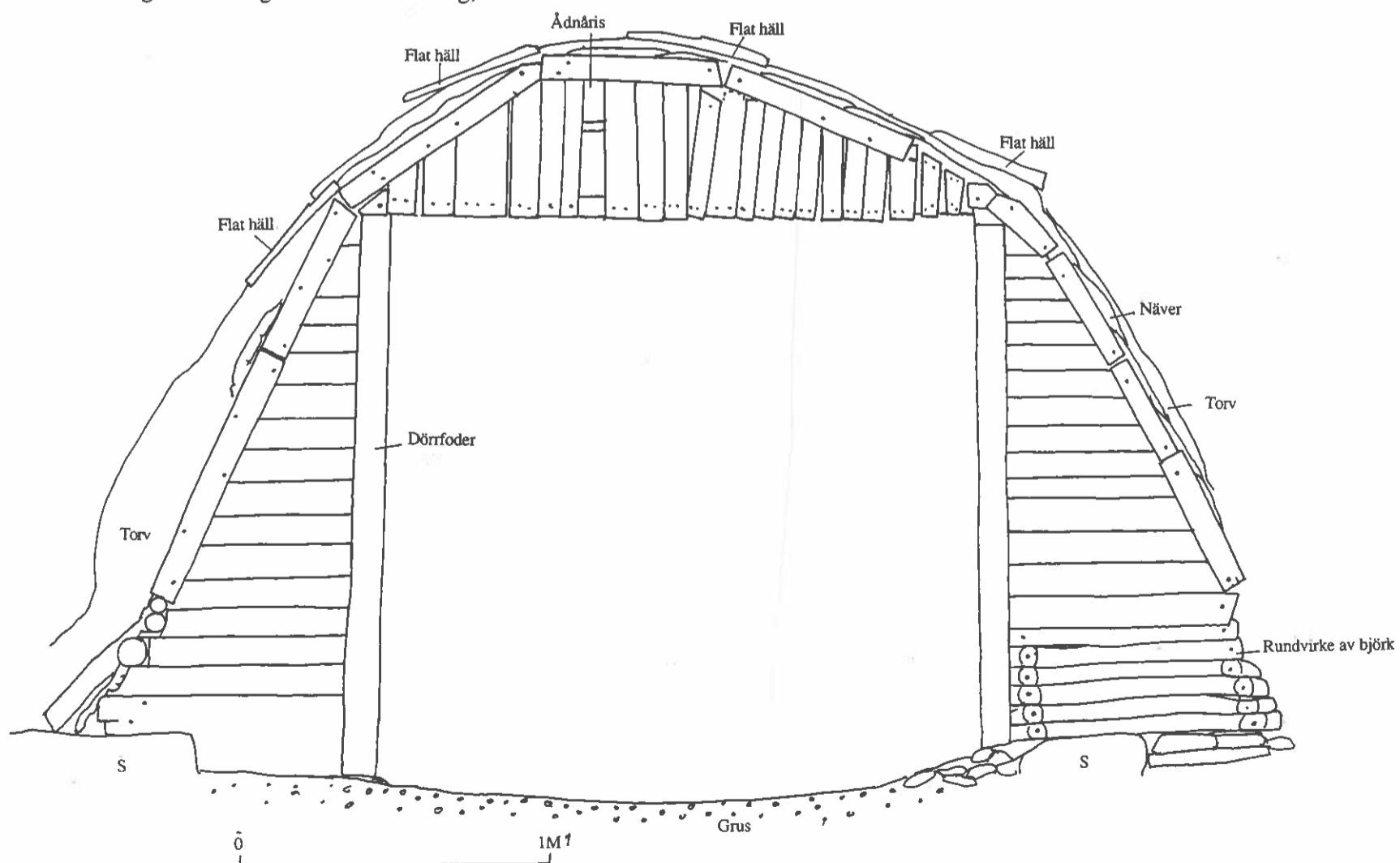
Bild 5 Båthus nr 2, interiör i färdigt skick, fr SV. Foto av L. Liedgren, 1999.

8.2.4 Ritningar

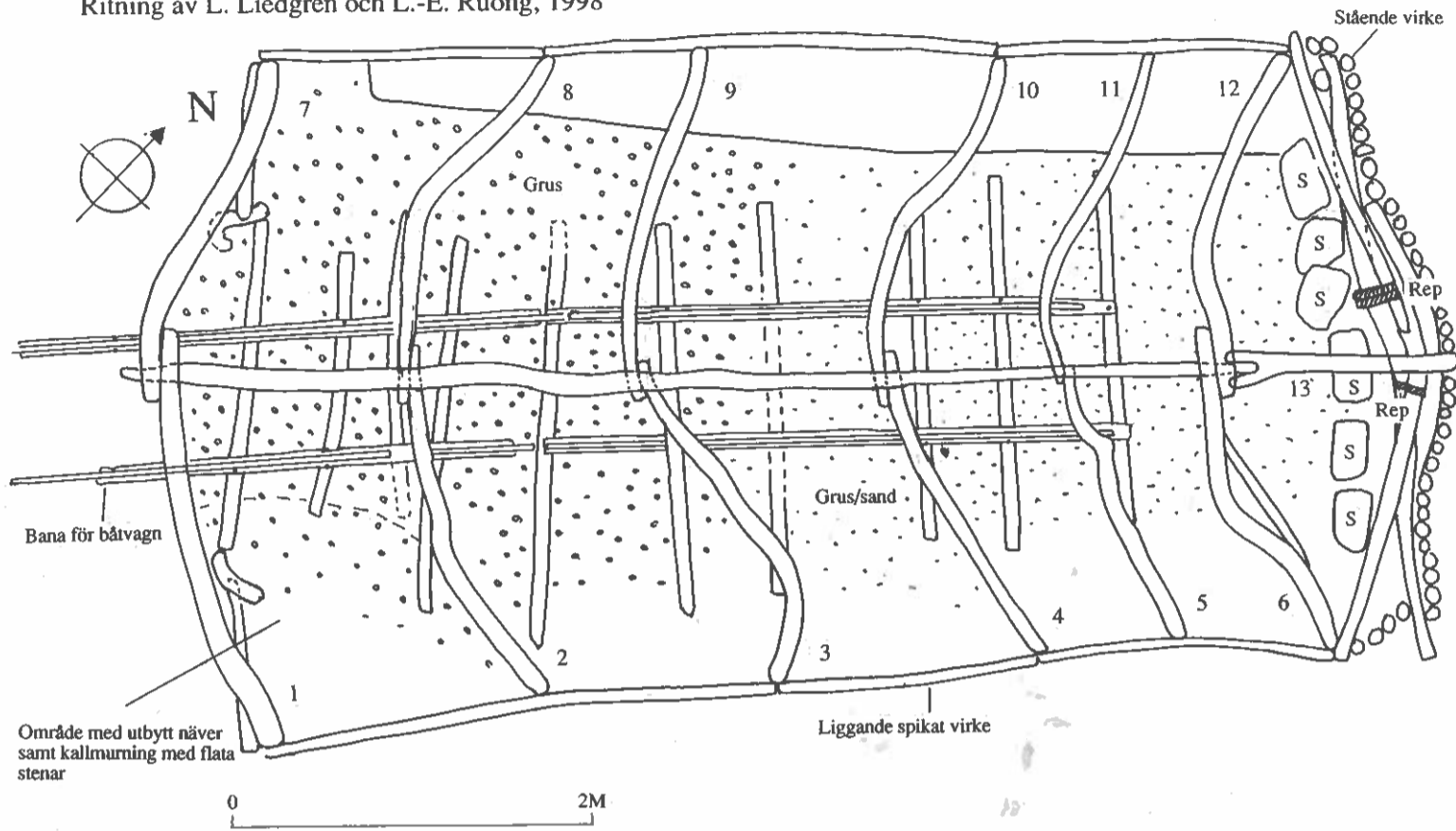
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 2, detaljritning
 av ådnåris
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

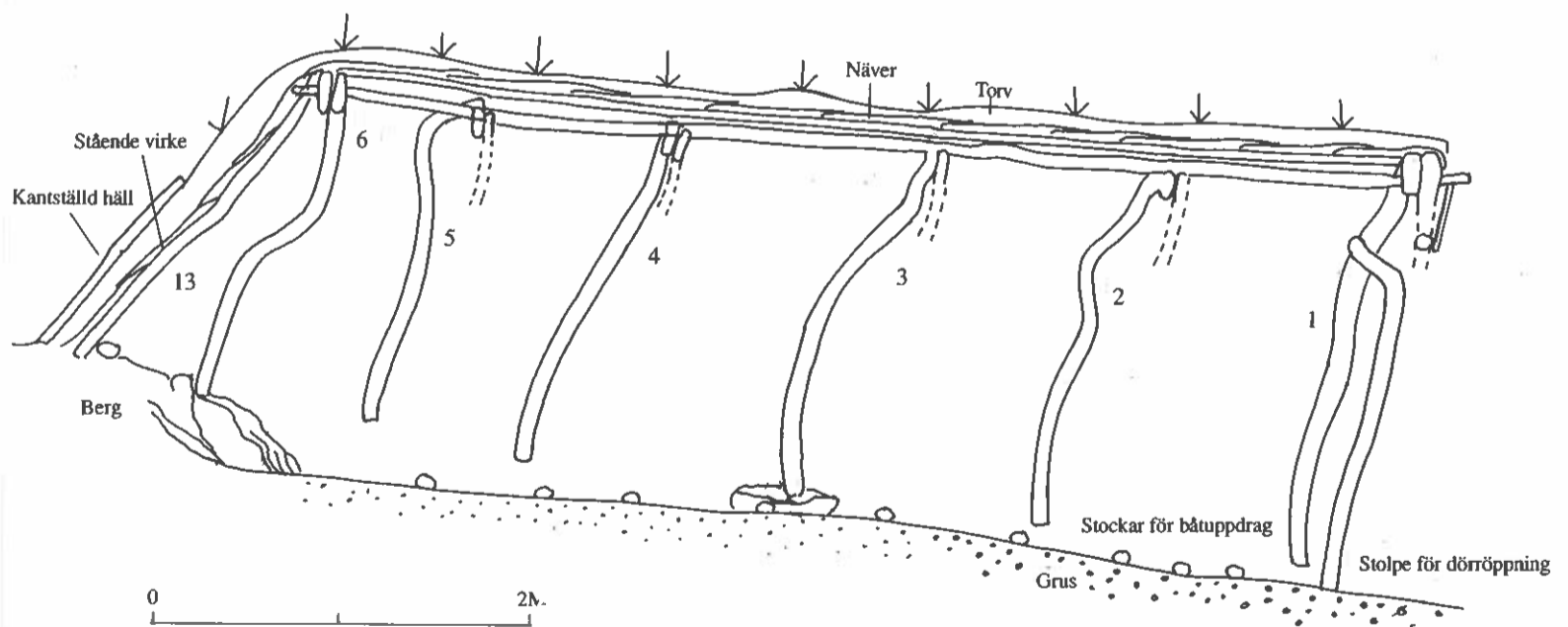
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 2, frontsektion
 fr SV
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 2, plan
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, båthus nr 2, SÖ långsidan,
 längdsnitt, fr NV
 Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

8.3 Beskrivning av nordsamisk torvkåta av bågstångstyp

8.3.1 Beskrivning av kåta

Torvkåta uppförd av Per Juuso i Stuur-låpme (Raä nr 1758). Den köptes av L-E Ruongs fader (Anders Persson Ruong, "Pavall Anda") kring 1945 och flyttades till deras viste vid Mavas strand. Kåtan utgör den enda kvarvarande resten av byggnader från Stuur-låpme sameviste. Kåtan var tänkt att användas som bostadskåta.

Kåtan uppfördes som den var gjord tidigare men i SV gjordes en farstu. I V delen har stått en järnspis, en Husqvarna, som nu finns utanför kåtan.

Kåtan har närmast åttkantigt bottenplan, 3,9 m stor (innermått). Kåtan är byggd på syllar, 0,13-0,15 m br och intill 0,15 m h. I mitten av syllarna finns ett ca 0,05 m br och ungefär lika djupt spår. I detta spår är ådnåris, andra stöd samt resvirket nedsatt. Stomme i kåta utgörs av fyra ådnåris samt ytterligare sju strävstörar (varav två klykstänger) som stabiliserar konstruktionen. De senare har spikats fast. Fyra av sträven har kapats av under senare tid (för att byggnaden skulle kunna användas som båthus).

Kåtan har haft ett golv som nu är borta. Dimension på golvbrädor är okänd. Kåtan har spår efter fem golvåsar, på något ställe är bitar vid syllarna kvar. Åsarna har dels fästs fast genom att sex brädbitar spikats fast på syllens insida, under åsarna, i mittdelen av kåtan (mellan ådnåris). Övriga sylldelar har på insidan försetts med längsgående fastspikade brädor som stöd för golvet. Två åsar i SV och NÖ har fällts ned i dessa brädor samt spikats fast.

Kåta har klätts med barkat björkvirke, till största delen klivet. På utsidan av virket är näver samt torv. Kåtan har i NÖ delen haft två fönster samt i SV en dörr samt ett fönster.

I kåtan påträffades en flat sten med ett uthugget rundat hål. Den flata stenen har använts i samband med kaminrörets infästning i kåtataket. Liknande flat sten har observerats i en av kåtorna i Varekietje. Här har kamminen varit satt mitt i kåtan och följdaktligen stenen rakt ovanför.

Kåtan är i dag i dåligt skick. Delar av torv och näver har ramlat av samt dörrar och fönster saknas.

8.3.2 Åtgärdsförslag

1. Syll görs om runt om, av tall. Syll ställs på flata stenar.
2. Dåligt virke bytes, främst i SÖ och NV, uppskattningsvis 20-50 halvklover av fjällbjörk. De bitar som är ruttna bara längst ned kapas. För att kompensera detta görs syll något högre än tidigare, 5-10 cm.
3. Nytt virke insättes där sådant nu saknas (30-40 halvklover av fjällbjörk).
4. Två fönster renoveras samt ett fönster nytillverkas enligt förlaga.
5. Ny dörr görs efter förlaga från nuvarande bostadshus (Dörren till kåtan har flyttats hit).
6. Nya golvåsar samt golv insättes.
7. Ny kammin samt kamminrör.
8. Kåtan får nytt näver samt torv.

8.3.3 Bilder

Bild 6 SV delen av kåtan, fr NÖ. Foto av L. Liedgren, 1998.

Bild 7 NV delen av kåtan, fr SÖ. Foto av L. Liedgren, 1998.

Bild 8 NÖ delen av kåtan, fr SV. Foto av L. Liedgren, 1998.

Bild 9 SÖ delen av kåtan, fr NV. Foto av L. Liedgren, 1998.

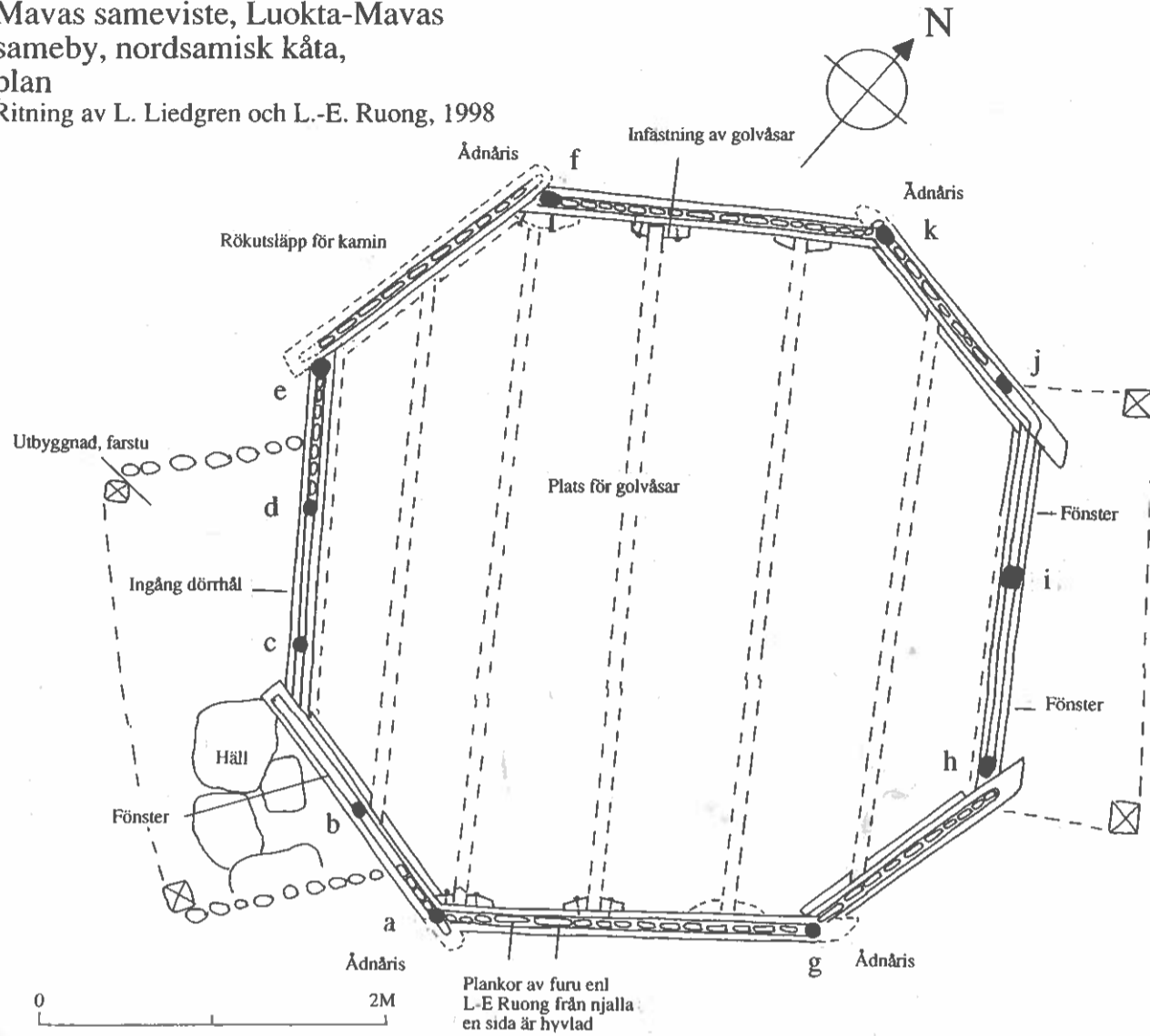
Bild 10 Detalj av
spisplats i V. Foto
av L. Liedgren,
1998.

8.3.4 Ritningar

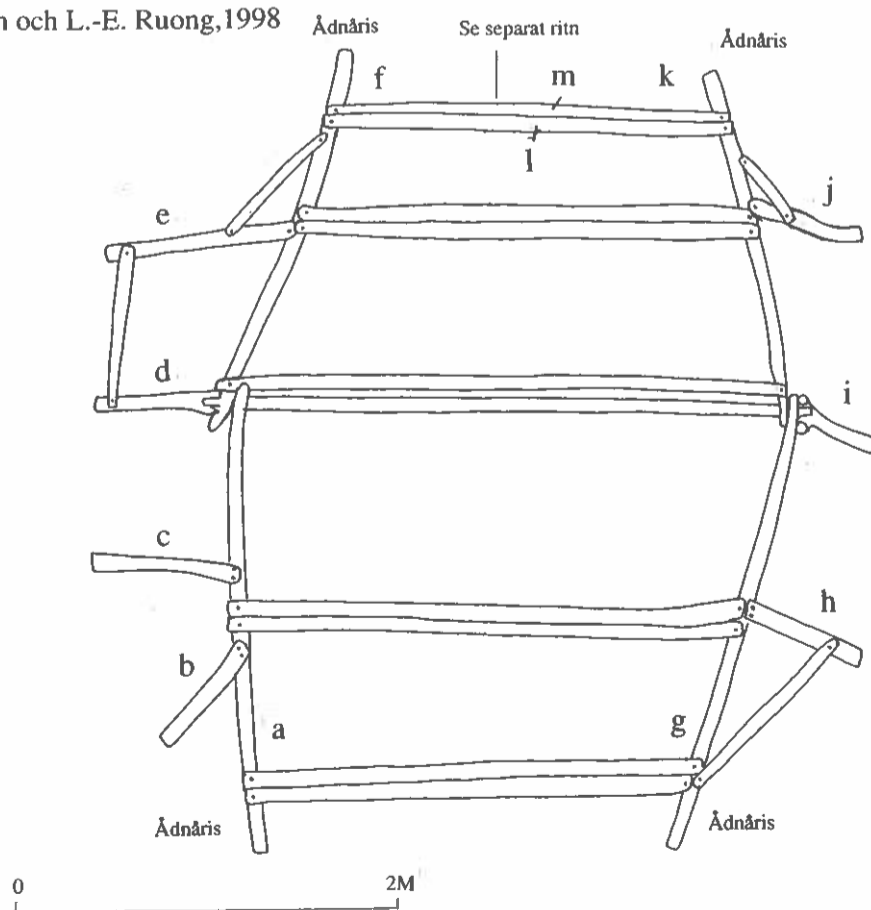
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, nordsamisk kåta,
 plan

Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

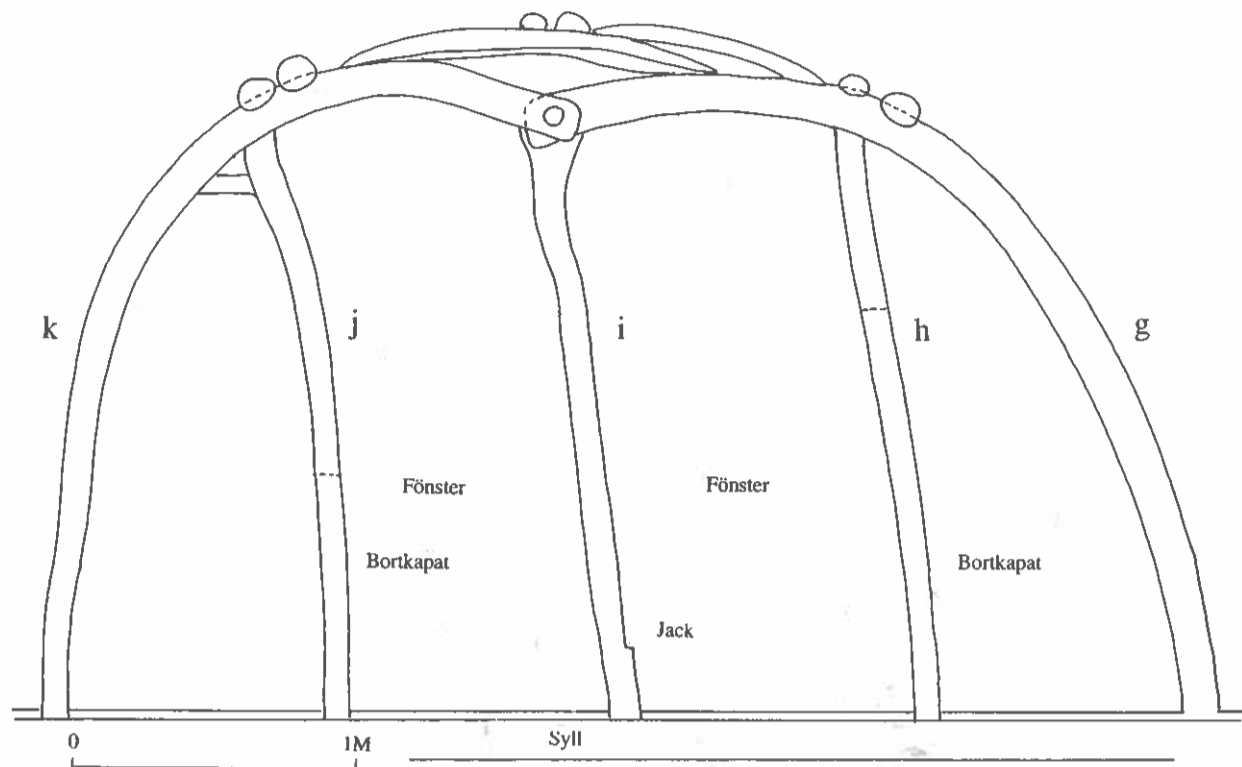

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
 sameby, nordsamisk kåta,
 stomme uppifrån

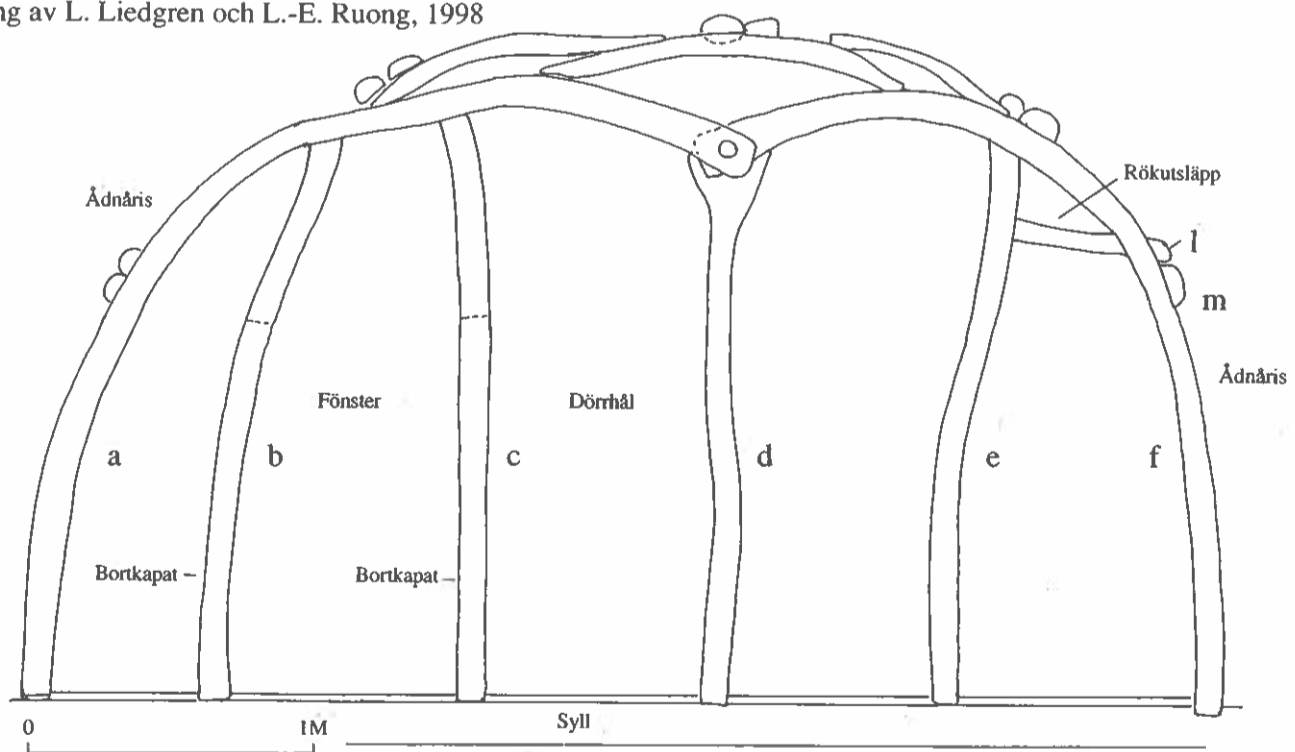
Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

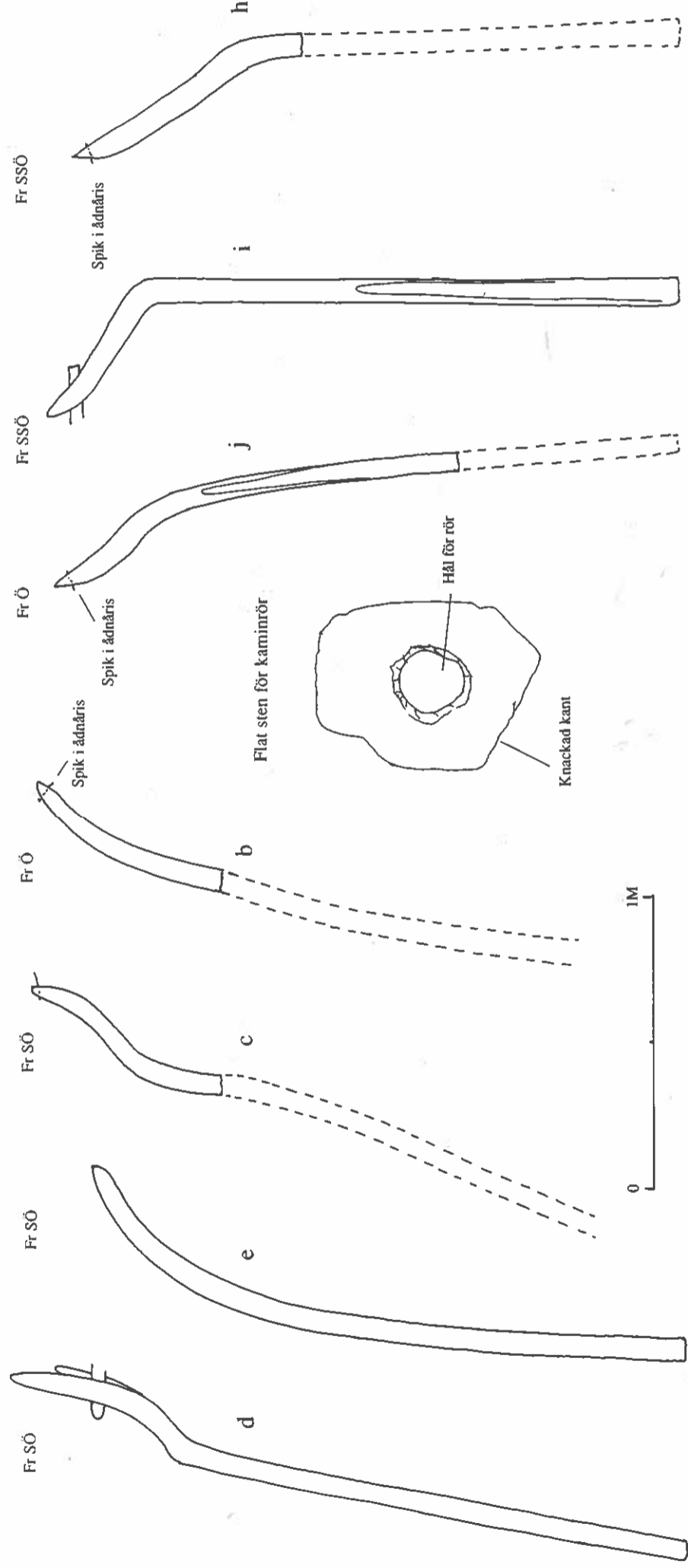
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, nordsamisk kåta,
ådnårispar g, k, fr SV
Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

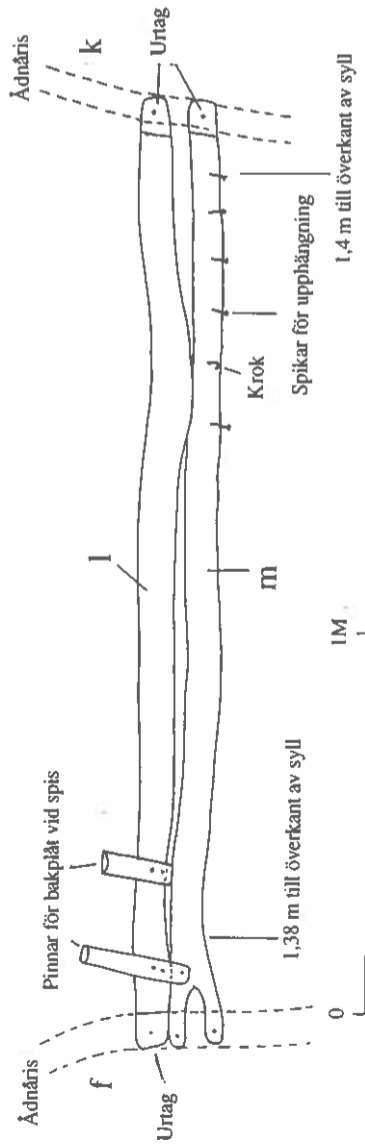
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, nordsamisk kåta,
ådnårispar a, f, fr NÖ
Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

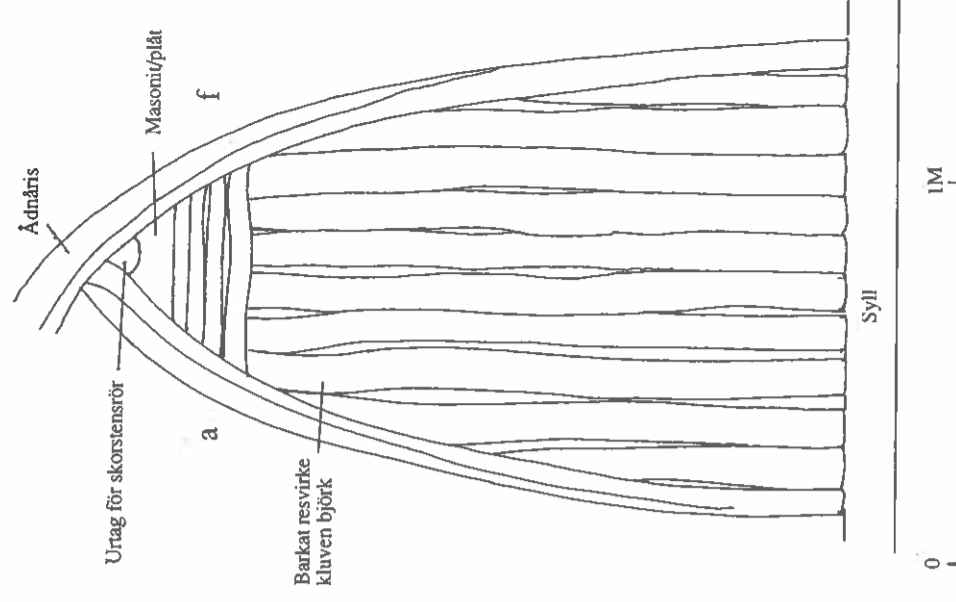
Mavas sameviste, Luokta-Mavas sameby, nordsamisk kåta, delar till stomme utom ådnårís Ritting av L. Liedgren, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas sameby, nordsamisk kåta, detalj, L-M, fr SÖ Ritting av L. Liedgren, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas sameby, nordsamisk kåta, resvirke mellan e och f spisplats Ritting av L. Liedgren, 1998

8.4 Lappväsendets båthus

8.4.1 Beskrivning

Båthuset byggdes under lappväsendets tid och stod från början vid östra änden av Låddejaure inte långt från Stalolahpa. Båthuset inköptes av L-E Ruong och flyttades under 1960-talet till sin nuvarande plats i Mavas. Enligt Ruong har inga förändringar gjorts på huset.

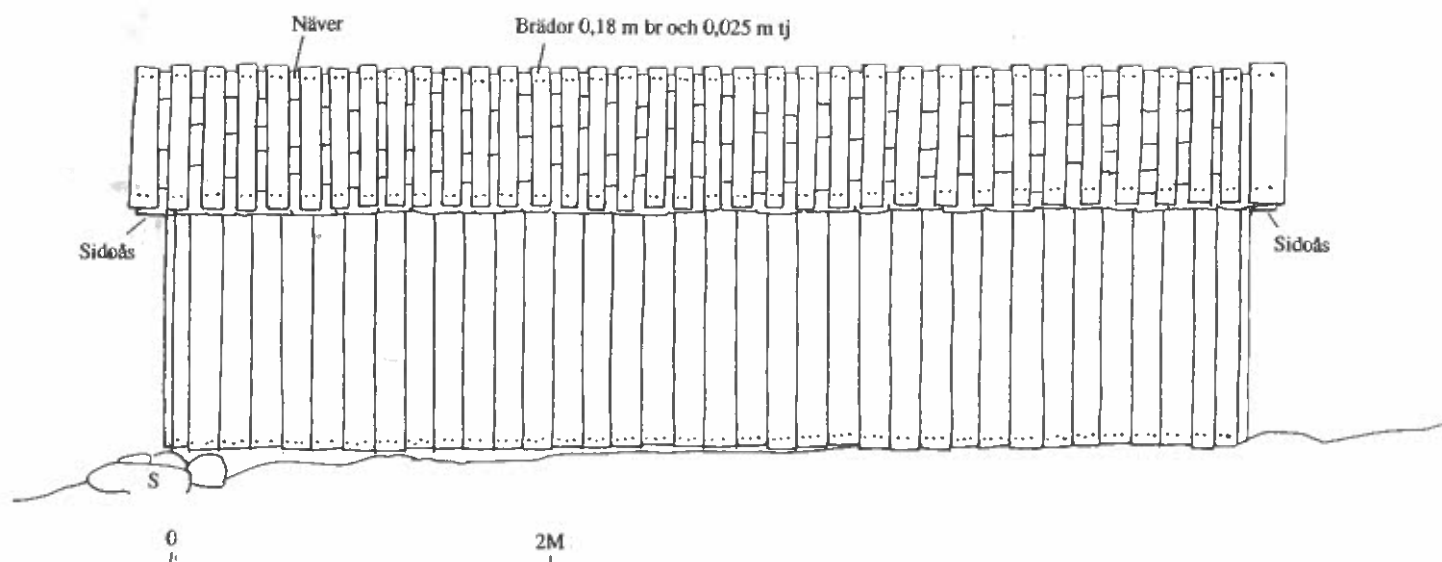
Båthuset är rektangulärt, 5,7 x 2,07 m l (NÖ-SV) och 2 m h. Huset är uppbyggt kring en stomme av fyrkantiga bjälkar samt plankor. Nockplankan är skarvad i både NV och SÖ. Ytterväggar av sågade och fastspikade brädor i vanligen dimensionen 17,5 cm br och 2,7 cm tj virke. Virke i tak består av läkt samt näver och glest fastspikade brädor i dimensionerna 14,5-17,5 cm br och 2-2,5 cm tj. Virket är sågat. Takbrädor i gavlar är något bredare. Dörr i front i traditionell stil med portgångjärn. Plankor i dörr mellan 0,13-0,17 cm br och intill 3 cm tj.

Byggnaden är i bra skick förutom de fastspikade brädorna på ovensidan av taket.

8.4.2 Ritningar

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, båthus byggt av
lappväsendet, längdsnitt
fr SÖ

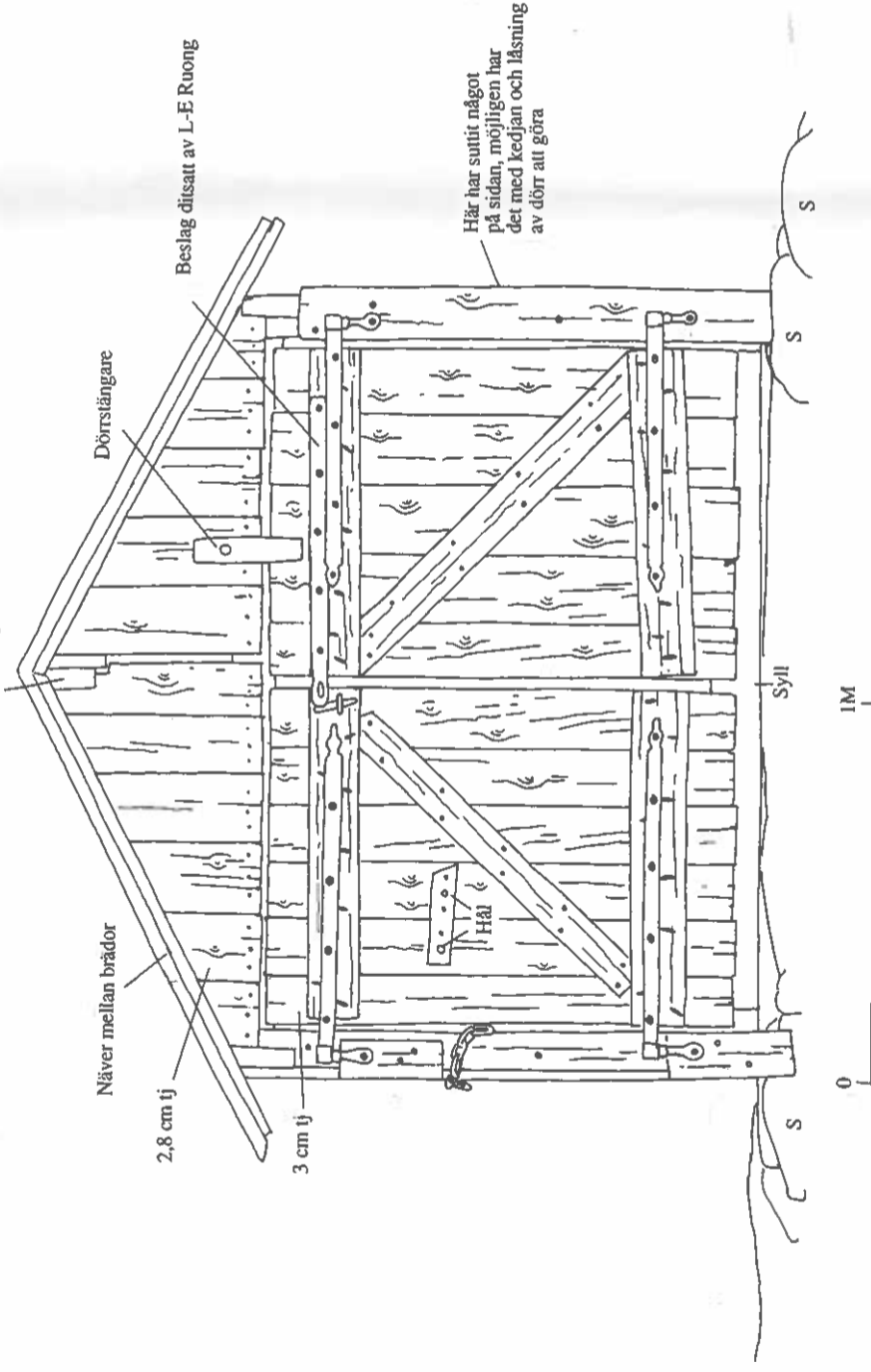
Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

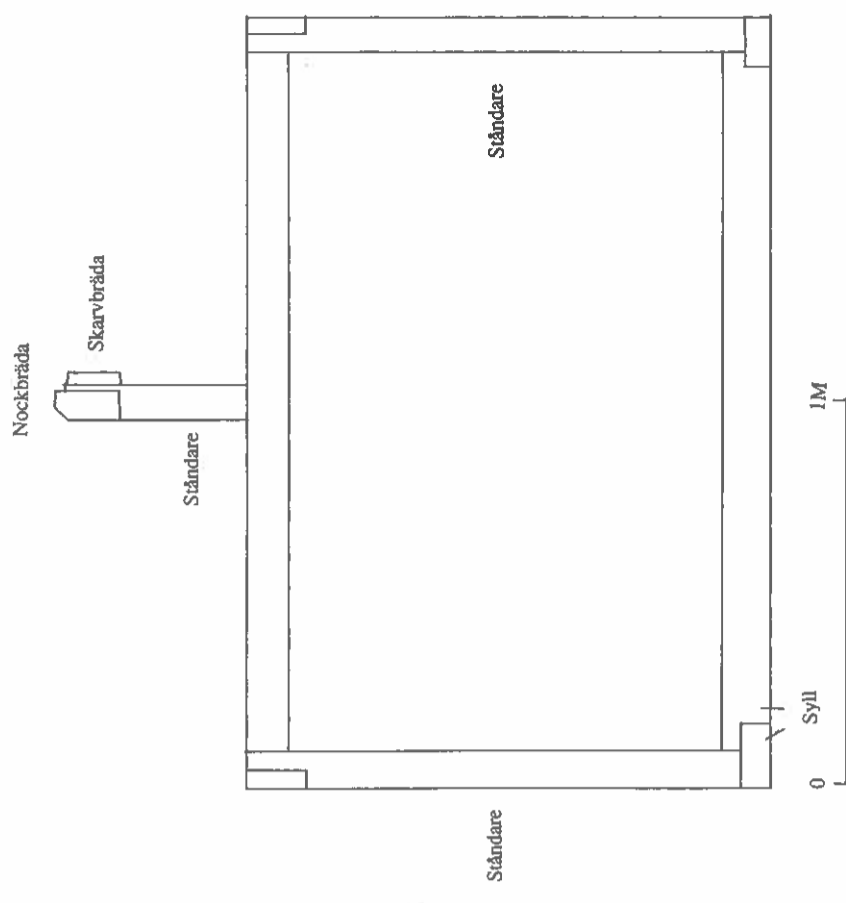
Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, båthus byggt av
lappväsendet, frontsektion
fr SV

Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Plankor insatta som
förlängning av ås

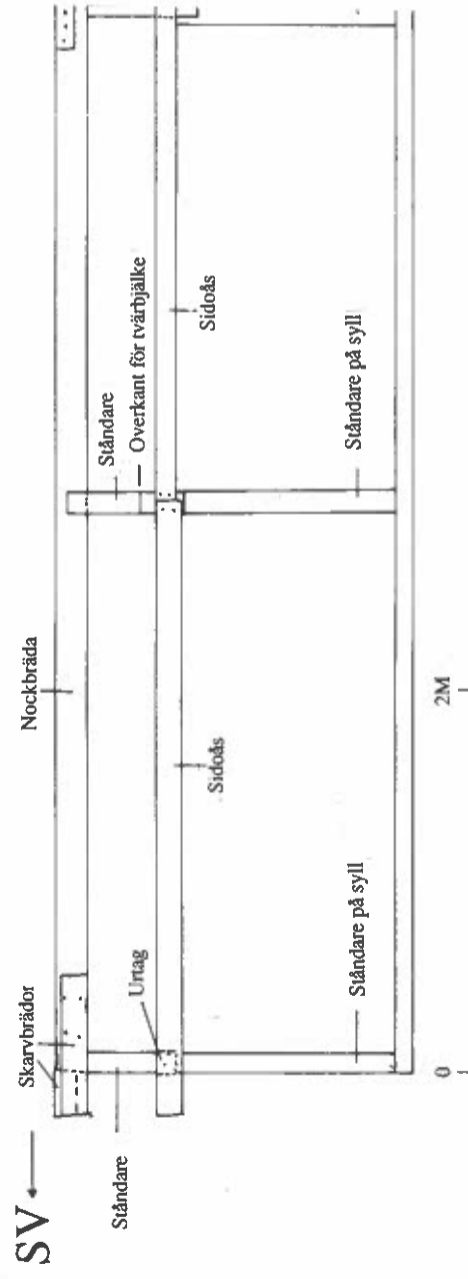

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, båthus byggt av
lappväsendet, stomme, front
Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas
sameby, båthus byggt av
lappväsendet, stomme längdsnitt
fr SO

Ritning av L. Liedgren och L.-E. Ruong, 1998

8.5 Rester efter narad brändjalla samt dörr till njalla

8.5.1 Beskrivning

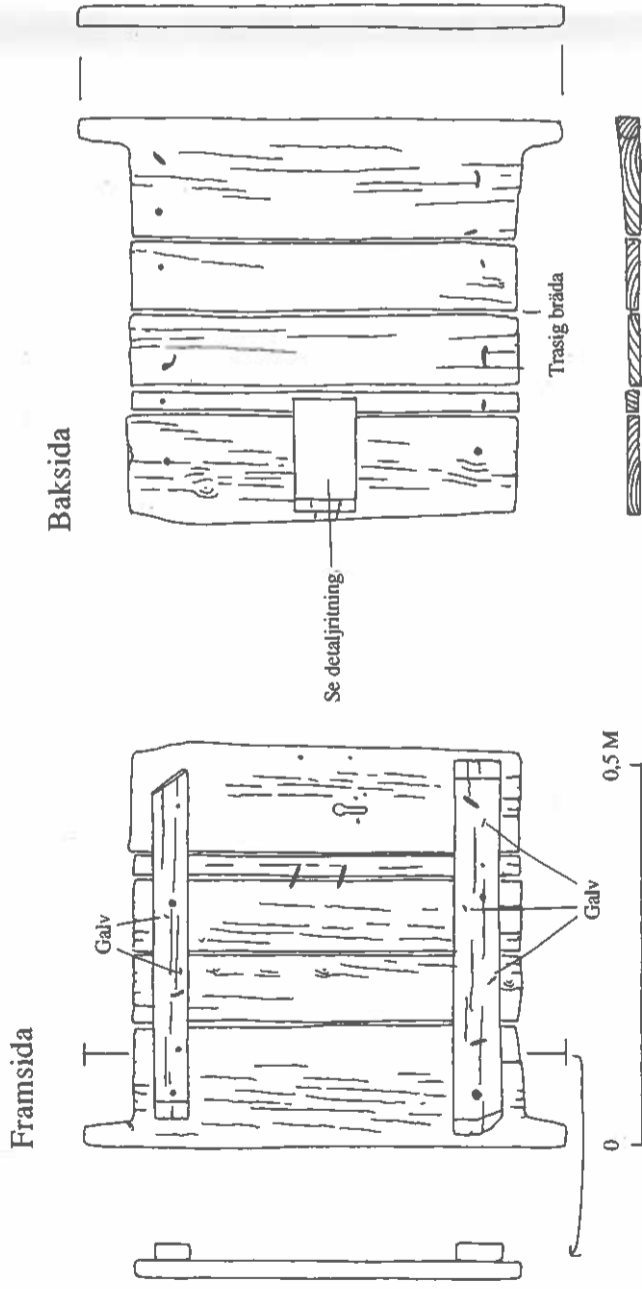
Vid dokumentationen 1998 påträffades rester efter en njalla i och i anslutning till en skoterbod Ö om båthus nr 1. På marken, direkt utanför boden, var en rest av ingångssidan till en narad brändjalla. Resten bestod av två täljda bräder med dörr samt delar av stomme på insidan. Brädorna var 1,55 m l och i nuvarande skick 0,33-00,36 m br. Brädorna var fastsatta i en stomme av fyrkantstolpar, med en till tre narar. Dessa var vid tillfället borta och brädorna fasthölls av spik. På den övre brädan var uttäljt en långsmal utbuktning för fastsättning av dörr. Den vänstra delen var borta men spår syntes i träet hur långt den gått. Den undre brädan hade en rad något oregelbundna narhål. Dessa visar troligen att här suttit en tvärså som dörren varit infäst i. Vilket som varit uppåt eller nedåt går ej att avgöra. Dörren har varit narad men troligtvis lagats vid olika tillfällen. Den var i nuvarande skick 0,55 m h och 0,52-0,55 m br. Rester av en tvärså fanns i övre delen, nu fastspikad. I övrigt markerades tvärsåarna av märken i dörr samt genom utbredning av narhål. Dörren har haft två piggas som fungerat som gångjärn, täljda ur den största brädan. Till vänster om dörren var en påspikad bräda. Under den var en bräda som föreföll att ha varit intappad i en undre tvärså, troligen även i den övre. Till höger om dörren saknades motsvarande bräda men ett tydligt färgmärke syntes.

Delar av bräder från en tränarad njalla har också använts som virke i skoterboden. Dessa delar har ej dokumenterats. Vid städning av båthus nr 2, nere vid stranden, påträffades ytterligare en bit från en narad njalla. Det var en takbräda, 1,86 m l och intill 0,25 m br. I vardera ände av brädan fanns spår efter två narhål. Brädan var snedfasad i båda långsidorna. Med utgångspunkt i narhålen på takbrädan kan man uppskatta att njallans längd varit 1,75-1,8 m. Om takdelen kommer från samma byggnad som ingångsdelen kan byggnadens bredd och längd skattas. Om man tillför brädornas tjocklek på kortsidorna blir hela bredden ca 1,6 m, således har byggnaden varit ca 1,75-1,8 x 1,6 m. Dessutom har byggnaden varit relativt hög, en slutsats som kan dras av höjden på den högra inre stolpen. De rester av njalla som här redogjorts för kan ha varit från en byggnad som liknat en av njallorna från Bartaurluspe (Manker 1944: fig 262).

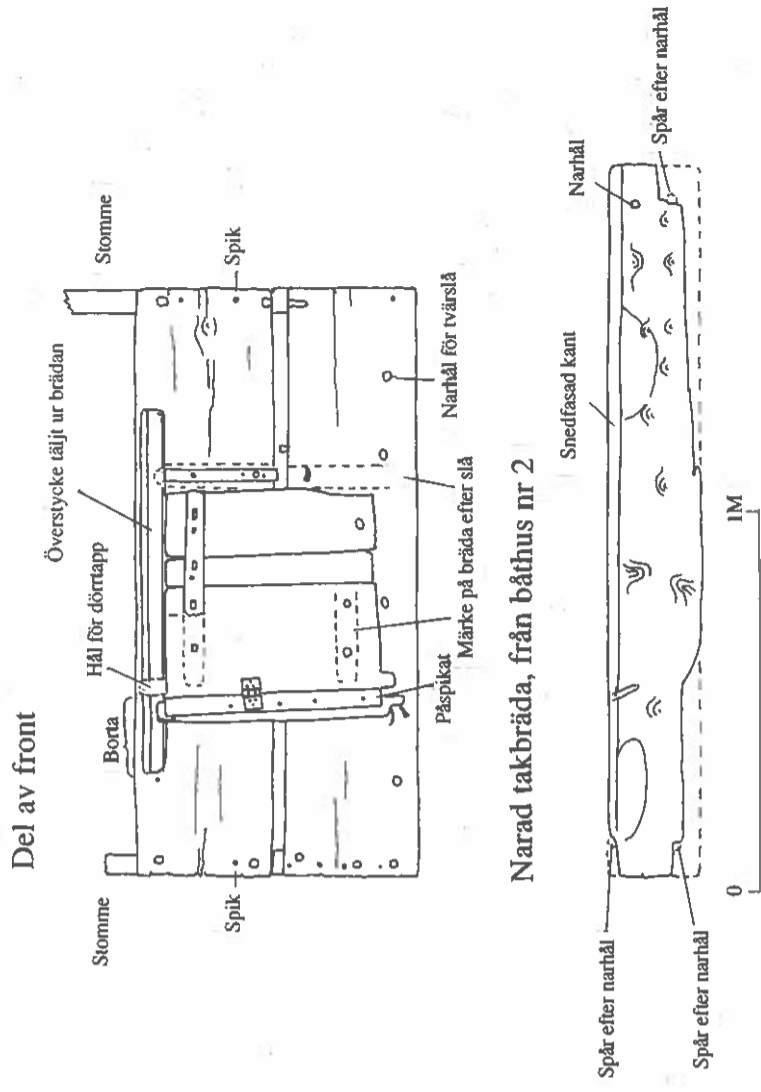
En dörr till en njalla förvarades i en av bodarna i Mavas. Dörren har av L-E Ruong donerats till Silvermuseet. Dörren är 51,5 cm br 50 cm h. Dörren är gjord av tre brädor, bilade eller kransågade, ca 14-18 cm br och 1,6-2,7 cm tj. Mellan en av bräderna är också en smalare trästav insatt. Brädorna, utom trästaven, är av senvuxet virke med kärnsidan utåt. Dörren har haft gångjärnen åt vänster. Gångjärnen utgörs av två träpiggas uttäljda ur brädan mot vänster. Piggarna är rundade och ca 0,063 m l. På utsidan är två slåar 0,5-0,46 m l och 0,044-0,06 m br och intill 0,018 m tj. Brädorna är fastspikade i slåarna med 1-2 spikar uppe resp nere. Spikarna är inslagna både från insidan och utsidan av dörren. Vad man kan bedöma har smidd spik använts. Dörren verkar ha behandlats med tjära eller spillolja på utsidan. Insidan är silvergrå och verkar råttgnagd. Insidan måste ha varit utsatt för väder och vind ett längre tag. Låset (se detaljritning) är kraftigt rostigt vilket också visar att insidan varit utsatt för väder och vind. Låset är fastspikat i dörren med smidd spik. Den ovan beskrivna njalladörren har använts i en njalla av gammal typ. Dörren har sannolikt tillverkats under slutet av 1800-talet.

8.5.2 Ritningar

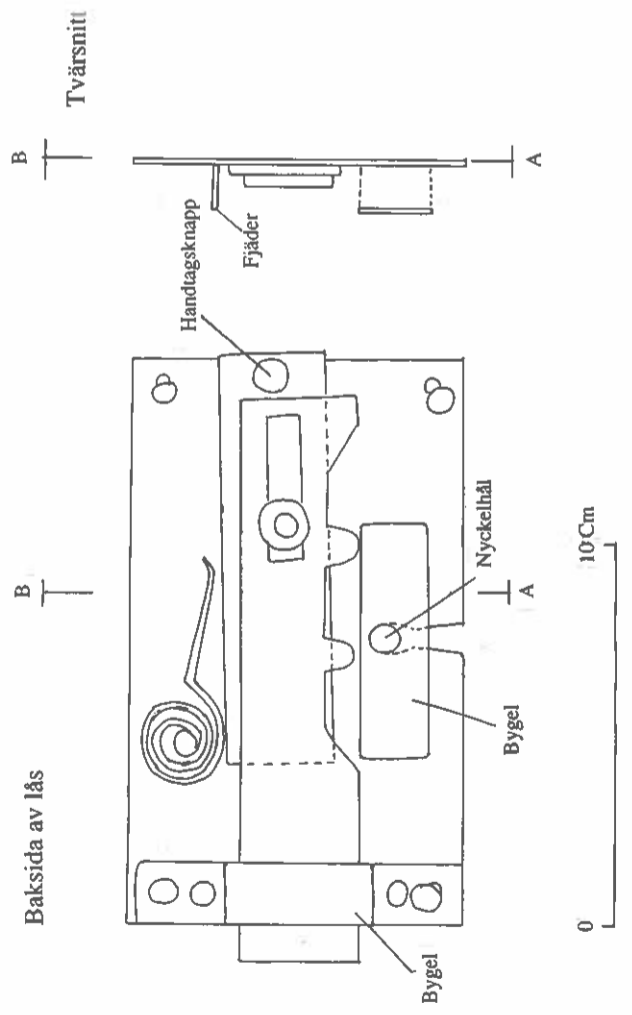
Mavas sameviste, Luokta-Mavas sameby, njalladórr
Ritning av L. Liedgren, 1998

Mavas sameviste, Luokta-Mavas sameby, rester av brändnjalla
Ritning av L. Liedgren, 1998-1999

Lås till njalladórr
Ritning av L. Liedgren 1998

Silverbuseet

Rapporter över kulturhistoriska undersökningar

Distribution: Silverbuseet, Torget, S-930 90 Arjeplog, tel.
0961-61290.

1. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988.
2. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, Lappland, 1989-1991.
3. Arkeologiska inventeringar och undersökningar av förhistoriska fyndlokaler och boplatser vid Hornavan och Kakel, Arjeplog socken, Lappland, 1983.
4. Rapport över arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur socken, Lappland, 1992.
5. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar vid Gubbljåure, Stora Mattaure samt Padjé-Máskejaure, Arjeplog socken, Lappland.
6. Arkeologisk undersökning av två härdar vid Margatjärnen, Arvidsjaur Socken, Lappland, 1992.
7. Rapport över slutundersökning inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä nr 471, Arvidsjaur socken, Norrbottens län, Lappland 1993.
8. Arkeologiska utgrävningar inom Arjeplog sn, Lappland, 1994.
9. Arkeologisk utredning vid Pajeb Muitunisjaure, Arjeplog sn, Lappland, 1995.
10. Rapport över kulturhistoriska inventeringar av strandområdet vid Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplog sn, Lappland 1995.
11. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1995. Arkeologisk delundersökning av Raä 393:1, stensättning med rödockra, Raä 393:2, boplatsslämning, samt Raä 977:3 boplatsvall.
12. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1996. Arkeologisk slutundersökning och restaurering av Raä 393:1, stensättning med rödockra, samt fortsatt delundersökning av Raä 393:2, boplatsslämning.
13. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs och Arvidsjaur socknar, Lappland, 1995-1996.
14. Rapport över fornminnesinventering och kulturhistoriska undersökningar vid Delliknäs, Arjeplogs sn, Lappland 1997.
15. Rapport över fornminnesinventering av väg 519, sträckan länsgränsen-Abborrträsk, Arvidsjaur socken, 1997.
16. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs samhälle, Lappland, 1997.
17. Arkeologisk förundersökning vid vattendragen Rappen, Labbas, Arjeplogs sn, Lappland, 1997.
18. Arkeologiska undersökningar av en stensättning samt delundersökning av en boplatsvall och boplatssytor, Raä nr 315, Nedre Vojakkala, Nedertorneå sn, Norrbottens län, 1996-1997.
19. Boplatser och landhöjning. En förstudie till forskningsprojektet "Människan, elden och landskapet", 1997.
20. Rapport över arkeologisk förundersökning av hotade fornlämningar vid vattendragen Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplogs kommun, Lappland, 1998.
21. Byggnadsarkeologiska undersökningar av några åskåtor i Arjeplog, Lappland, 1997-1998.
22. Dokumentation och restaurering av timrad njalla samt timrad kåta Skålka, Ståkke sameby, Arjeplog, Lappland.

ISSN 1101-2900